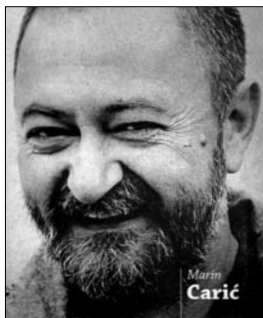

Matko Botić

Cariću, Carićevo

Marin Carić, monografija, urednik Hrvoje Ivanković Hrvatski centar ITI, GK Komedija, Zagreb, 2011.

Hrvatska teatrologija, pomalo zagušljiva i vazda u cajtnotu s pokrivanjem zaostataka davno minulih vremena i zaslužnih umjetnika, kao svoje teme uglavnom preferira opuse *drevnih i neupitnih*, to jest onih u čiju je veličinu, kao i u čvrsto određeno mjesto u povijesti, nepristojno sumnjati. Kroz tako postavljen raster nedodirljivih često su u ropotarnicu povijesti procurili mnogi osebujni ljudi od teatra, kojima je umjetnička fortuna podarila atipičnu sudbinu, nesklonu površnim uopćavanjima i akademskim *ladicama*. Od kazališne prakse do školičke teorije najlakši je put preko vidljivo utabanih staza – ili si klasičan, ili na tu klasiku jurišaš svim raspoloživim sredstvima, miljenik si institucija, ili ih se programatski klonič, vjerni si zagovaratelj dramskog teatra ili neustrašivi vjesnik postdramskih strujanja. I što onda da takva hrvatska teatrologija radi sa svojeglavim Marinom Carićem?

Marin je Carić u sklopu svoje teatarske karijere poduzeo sve što je bilo u njegovoj moći da spomenute crte razgraničenja zaobide ili približi jedne drugima, i upravo u tome leži glavina njegovog doprinosa hrvatskom teatru u dvadesetom stoljeću. Hvarski amaterski entuzijast i obnovitelj repertoara nacionalnih kazališnih središta, redatelj klasičnih dramskih naslova i neumorni istraživač suvremene hrvatske dramatike, podjednako zainteresiran za dijalektalnu baštinu i aktualni društveni trenutak, Carić nikad nije bio dovoljno ukočen za akademsko-redateljski panteon, niti je imao dovoljno *street-creda* da bude uzor alternativcima. Neopredijeljen kao i život kojeg je postavljao na scenu, Carić je svojim djelom, na-

pravno prekinutim njegovom preuranjenom smrću, zamalo postao još jedan od onih atipičnih u zapečku, spomenutih tek u nostalgličnim reminiscencijama pokojeg glumca ili pisca s kojim je uspješno surađivao. Upravo zbog toga je monografija koja nosi ime Marina Carića, u izdanju Hrvatskog centra ITI i Gradskog kazališta Komedija, malobrojan primjer dobrog *timinga* i još bolje namjere, jer se tim izdanjem od zaborava otkida važan opus u drugoj polovici dvadesetog stoljeća, dok su Carićevi suvremenici još čili i pri zdravoj pameti, a mutni obrisi njegovih predstava još uvijek žive u sjećanjima teatarske publike. Monografiju u Carićevu čast uredio je Hrvoje Ivanković, teatrolog koji je tom poslu pristupio sa znanstveničkom akribijom, ali i istančanim osjećajem za omjer teorijske analize i neposrednih i toplih reminiscencija Cariću bliskih umjetnika. Redatelj Carić je očigledno volio ljude, čak i glumce, pa su se tog ljubavi zauzvrat i tekstovi koji su smjerali ka objektivnoj prosudbi doticali s Carićevom osobnošću i duhom, ali su i prilozii pisani intimnijim tonom nerijetko poantirali visokim teorijskim diskursom. Iz tog razloga dva prva dijela monografije, po uvodnim riječima samog urednika, tek su načelno podijeljena na prvi *ispovjedni* i drugi *analitički* – budući da po svoj prilici Carićev opus i u tom uredničkom poslu nagoni na potiranje ustaljenih granica i holistički pristup djelu i biografiji.

Urednik Ivanković mudro je i odgovorno birao supotpisnike ovog *memento*, pružajući priliku da o redatelju govore oni koji bi i inače imali poriva nešto o njemu reći. U prvom, najzanimljivijem dijelu monografije, kon-

ceptualno označenom *memorabilijama Marinovih prijatelja*, o Cariću su inspirirano govorili suputnici i bliski kolege: njegov učitelj i *kućni pisac* senior Ivo Brešan i učenik i *kućni pisac* junior Mate Matišić, profesor Božidar Viočić i student Mario Kovač, njegovi Hvarani Tin Kolumbić i Milan Lakoš te nekolicina bliskih mu stvaralaca s kojima je odrastao u umjetničkom smislu – Niko Pavlović, Slobodan Šnajder i Tonko Maroević. Već iz popisa autora vidljiv je i tematski okvir tekstova – sve naravno započinje Hvarom, od najranije dječake incijacije teatrom, o kojoj očinski mudro piše Carićev osnovnoškolski nastavnik Tin Kolumbić, do slavnihi dana Hvarskog pučkog kazališta koje temperamentno i bez straha od patetike opisuje Milan Lakoš. Tonko Maroević zadržava se u svojim reminiscencijama uglavnom na Carićevim ranim interpretacijama hrvatske dramske baštine, a Brešan u svom stilu duhovitopisuje luk od odnosa učenik-profesor u šibenskoj gimnaziji, do potpuno izokrenutih pozicija u vremenu u kojemu redatelj savjetuje svoga pisca. Niko Pavlović prisjeća se zajedničkih umjetničkih početaka, u Zagrebu i Splitu, Slobodan Šnajder potentno i pomalo autoironično esejizira na temu "Osamljenih srca", mladenačke glumačke družine u kojoj su zajedno djelovali, dok alternativni prvak Mario Kovač s pijetetom govori o odbljescima Carićeva pedagoškog rada. Najvrjedniji tekstualni prinosi prvog dijela ipak su oni Božidara Viočića i Mate Matišića, koji svaki na svoj način u velikoj mjeri uspijevaju u pozadini opusa osjenčati živu sliku čovjeka, u Viočićevom stilski bespriječnom eseju s pozicije učitelja, a u Matišićevom dirljivom

oproštaju iz vizure učenika, prijatelja i kuma. Matišićev tekst, nevelik opsegom, malobrojan je primjer hibridne forme koja u nekoliko skicoznih odlomaka više govori o duhu i umjetničkom radu osobe o kojoj se piše, negoli stotine stranica teorijske naknadne pameti.

Drugi dio monografije trudi se popratiti sve stanice na Carićevom umjetničkom putu i o svakoj progovoriti u već u prvom dijelu ustaljenom omjeru analize i introspekcije. Od Splita i Dubrovnika, preko povratka u Zagreb do Osijeka, prate Marina Carića zapisičari od povjerenja i pritom uspijevaju ocrtati posebnosti svake od tih epizoda. Jakša Fiamengo u nešto distanciranijem te Lada Martinac Kralj u prisnijem tonu pišu o repertoaru kojeg je kao kućni redatelj i direktor Drame Carić na noge postavio u Splitu, a Hrvoje Ivanković upućeno se i zanimljivo osvrće na Carićeve dubrovačke dane, kao i na njegove postavke starih hrvatskih pisaca općenito. Željka Turčinović daje pregledan i informativan pogled na Carićev rad u zagrebačkoj Komediji, a Mira Muhoberac, nakon *insidera* Kolumbića i Lakoša, daje *pogled izvana* na značaj i domete Hvarskog pučkog teatra. Ozren Prohić progovara o Cariću kao profesoru na Akademiji, Darko Tralić piše o njegovoj jedinjoj knjizi izašloj za života, a Ljubomir Stanojević prisno se prisjeća zajedničkih razgovora u vezi s predstavama koje je Carić režirao u Osijeku. Redateljeva udovica, glumica i znanstvenica Dubravka Crnojević Carić doprinosi zbirci tekstova sveobuhvatnim radom o tretiranju zbilje u Carićevim predstavama u devedesetim godinama, ne odoljevši pritom teorijski diskurs na trenutke

rasteretiti živom iskrom osvrtu na zajednički rad. U nastavku knjige, u njezinom trećem dijelu, urednik je uspješno kompilirao Carićeve vlastite zapise o kazalištu, koji na uvjerljiv način pokazuju mnogostrukost njegova talenta, ali i veliku ljubav prema teatru o kojem piše s neskrivenim, dječaćkimi žarom i uzbuđenjem. Nakon toga popis režija, biografska bilješka... i to je sve, premalo za punokrvnu i sveobuhvatnu valorizaciju jednog života, ali sasvim dosta za jednu teatrološku publikaciju.

Ako bi se izdanju o kojem je riječ trebala tražiti mana, možda bi se mala zamjerka mogla uputiti nedostatku ikakvog fokusa na Carićev repertoar nastao u Rijeci, brojem skroman, ali veoma zapažen i sazdan od tri rado gledane uspješnice. Sasvim slučajno svjedočio sam uzbuđenju koje bi zahvatilo riječki teatar prije i za vrijeme Carićeva rada u njemu. I onaj rečenici iz poslovično nezainteresiranihi glumačkih usta: *Sjedeću predstavu dolazi radit' Marin!* Monografija posvećena njemu uspjela je u prijenosu te energije na generacije koje ga se rado sjećaju, ali i na one kojima je tek jedno od imena iz povijesti. Velika je zasluga nakladnika ove vrijedne knjige što je, treba to još jednom ponoviti, izašla u pravo vrijeme, dok je sjećanje još živo i dok suho školičko teoriziranje nije počelo kompenzirati nedostatak žive vatre onih koji na ostavštinu Marina Carića imaju najveća prava. Pokazali su to svi autori monografije, kako kaže Hrvoje Ivanković, *njihovom knjigom Marinu*, napravivši životno, srčano i nepretenciozno. Baš poput Carićevih predstava kojih se kroz maglu sjećam iz vlastitog riječkog djetinjstva.